

AKROPOLITÁN

A person with their back to the camera, wearing a white long-sleeved shirt and blue jeans, stands in the center of a room. The wall behind them is covered in vibrant, multi-colored paint splatters in shades of blue, green, yellow, pink, and red. To the left, a small white stool with three wooden legs holds a blue mug. The overall atmosphere is artistic and creative.

AKROPOLITÁN

FILOZOFIE - KULTURA - DOBROVOLNICTVÍ

Elektronický časopis č. 171, červenec – srpen 2024

Filozofie, kterou navrhujeme, je způsob života dostupný všem, což znamená uplatňování učení velkých mudrců v praxi.

Kultura je uskutečňování lidských hodnot v životě, čímž se stává aktivní, využívá kvality každého člověka a rozšiřuje obzory.

Dobrovolnictví je plodem vůle vložené do služby ostatním. Neexistuje větší bohatství, než je ochota.

BRNO

www.akropolis.cz/brno

HRADEC KRÁLOVÉ

www.akropolis.cz/hradec

LIBEREC

www.akropolis.cz/liberec

OLOMOUC

www.akropolis.cz/olomouc

OSTRAVA

www.akropolis.cz/ostrava

PARDUBICE

www.akropolis.cz/pardubice

PLZEŇ

www.akropolis.cz/plzen

PRAHA

www.akropolis.cz/praha

ZLÍN

www.akropolis.cz/zlin

Šéfredaktorka

Slavica Kroča

Odpovědná redaktorka

Ivana Hurytová

Redakce a grafická úprava:

Eva Bímová,

Martina Flaitingrová, Ondřej Aksamít,

Jana Aksamítová, Petra Pavlíčková,

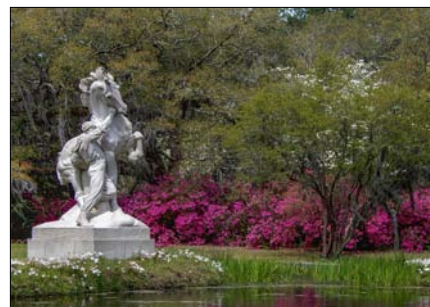
Samuel Bíma, Aleš Gabriel

Nová Akropolis se nemusí plně ztotožňovat s obsahem uveřejněných textů, odpovídají za ně výhradně jejich autoři.

Všechna práva vyhrazena.

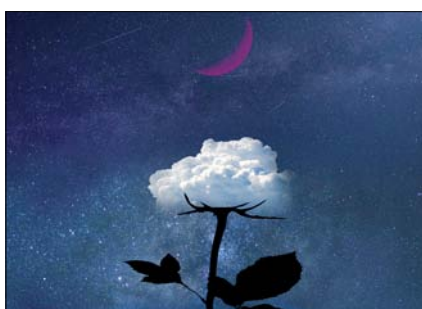
Tento časopis nebo jakákoli jeho část nesmí být reprodukovány v jakékoli formě bez předchozího písemného svolení vydavatele.

5

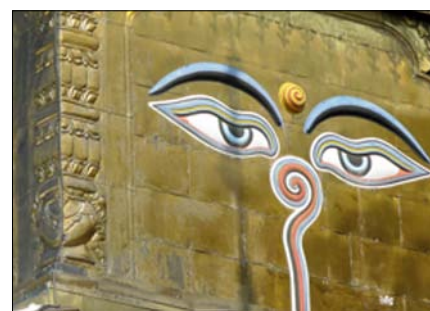
UMĚNÍ A UMĚLEC

10

SEDM ZÁKONŮ PŘÍRODY

14

TIBETSKÁ KNIHA MRTVÝCH

18

SLOVANÉ

21

ČISTOTA DÍKY MINERÁLŮM

„Krajina zalitá sluncem“ je častým námětem malířů, básníků a dalších umělců, kteří ve svých dílech zachycují krásu spatřeného a prožitého okamžiku dříve, než se jeho půvab a kouzlo zahalí do tmavého závoje noci.

Sluneční paprsky zalévající přírodu prostupují všemi místy a na některých z nich vytvářejí nádhernou hru světél a stínů probouzející k životu naši představivost. V nitru oživené obrazy utišují žízeň naší duše po spojení s hlubokou podstatou života a vlévají do těla svěží energii. V našich očích se zrcadlí poznaná vnější krása propojená s krásou procítěnou v hloubce duše.

Helen Keller kdysi napsala, že nejlepší a nejkrásnější věci na světě nelze spatřit nebo se jich dotknout, ale že musejí být pocítěny srdcem. Tato americká spisovatelka, která ve svých dvou letech přišla o zrak a sluch, rozvinula díky vytrvalé pomoci své vychovatelky Anne Sullivan zcela mimořádnou schopnost vnímat prostředí do takové hloubky, že dopisy, které psala rodině a přátelům z navštívených míst, byly jako živé obrazy neopomíjející žádný detail, jež zaznamenala její laskavá a citlivá duše toužící nejen po poznání, ale i po pochopení světa. Říkala, že daleko horší než být slepý, je mít v pořádku zrak a nevidět.

Díky světlu Slunce se naše okolí stává pro náš zrak zřejmé, můžeme ho pozorovat, zkoumat, učit se z toho, co vidíme, a přesto nestačí dívat se jen očima, pokud si přejeme odhalit to důležité a esenciální pro život. Jak řekl další spisovatel Antoine de Saint-Exupéry prostřednictvím Malého prince: „Správně vidíme jen srdcem. Co je důležité, je očím neviditelné.“

Věřím, že během letních měsíců si dopřejeme okamžiky, byť i krátké, ve kterých budeme sami se sebou a otevřeme náš „vnitřní zrak“, abychom naše nitro obohatili o poklady, jež vytvořila jak Příroda, tak také lidé, kteří milují či milovali skutečnou Moudrost. A to nejen za jasného slunce, ale také při svitu hvězd, které nás ještě více spojují s tajemstvím života, neboť při pozorování nočního nebe cítíme zvláštní spojení mezi tím, co je nahoře, a tím, co je dole, jako kdybychom se alespoň trochu dotkli pravdy o smyslu a počátku všech věcí.

Hvězdy nás povzbuzují k tomu, abychom se dívali vzhůru a naplnili svá srdce odvahou být šťastní a dobří, i když nás zrovna něco tíží. Jak by poznamenala Helen Keller: „Když se jedny dveře štěstí zavřou, otevřou se jiné. Často ale na ty zavřené dveře hledíme tak dlouho, že si nevšimneme těch, které se pro nás otevřely.“

Přeji vám krásné prožití léta a těším se na setkání na našich přednáškách a dalších akcích jak během prázdnin, tak v novém školním roce.

Eva Bímová

PROMINOUT A PODĚKOVAT

Jedna arabská legenda vypráví o dvou kamarádech, kteří cestovali pouští. V jistém okamžiku se pohádali, a jeden dal druhému pohlavek. Ten uraženě napsal do písku:

Dnes mi můj nejlepší kamarád dal pohlavek.

Pokračovali dál a dostali se do oázy, kde se rozhodli vykoupat. Ten, který dostal pohlavek, se začal topit a kamarád ho zachránil. Když se vzpamatoval, vryl nožem do skály:

Dnes mi můj nejlepší kamarád zachránil život.

První kamarád se překvapeně díval a pak se zeptal: „Proč jsi poté, co jsem ti dal pohlavek, psal do písku, a teď ryješ slova do skály?“

Druhý kamarád se usmál a odpověděl: „Když nás kamarád urazí, záznam o tom je třeba napsat do písku, aby ho vítr zapomnění a prominutí navždy odvál a smazal. Ale když nám kamarád pomůže, je třeba vzpomínku vyrýt do pevné skály, z níž ji žádný vítr nedokáže odváť.“ □

UMĚNÍ A UMĚLEC

Delia Steinberg Guzmán

Umění by nemělo být pouze výrazem člověka v určitém stavu vědomí, nýbrž by mělo být zachycením mysteria kosmického a mysteria lidského. J. A. Livraga, Přednáška, 1975

Dualita umění-umělec má stejnou hodnotu jako jiné podobné, jako například když se zmiňujeme o Ideálu a idealistovi, o Právu a právníkovi, o Vědě a vědci a o dalších mnoha aspektech.

Ideál je tím, čím je, díky i navzdory idealistům, avšak bude existovat, i když nebudou idealisté, kteří by ho žili a přenášeli. Dobří idealisté ho velebí, neslušníci se mu vysmívají, ideál je však fixním archetypem, jenž přetrvává jako cíl pro všechny, kteří dokážou překonat osobní nevědomost a nevědomost okolí.

Umění jako projev krásy a odraz toho, co je krásné, bude skutečností samo o sobě, i když nebude existovat ani jeden jediný umělec, který by ho zachytil a zviditelnil v našem světě.

Umělec je ten, kdo musí dosáhnout výše umění a nespokojit se s tím, že „uměním“ bude nazývat jakoukoli činnost nebo domnělou kreaci.

V současnosti je umění podrobena různým interpretacím, které se stávají tím více subjektivní, čím více se snaží takové nebýt. Velká část autorů charakterizuje umění na základě dvou faktorů: kreace a nezaujatosti. Pod kreací se chápe schopnost vytvářet nové věci a pod nezaujatostí „umění pro umění“ zbavené jiných zájmů a pout. Můžeme však mluvit o skutečné kreaci „něčeho nového pod sluncem“? Mohli bychom pochopit absolutně nezávislé umění, které by nemělo žádnou souvislost s nějakými principy a cíli?

To nás vede k další překážce: jaký je cíl umění? Znovu se střetáváme s různými pokusy o odpovědi, které nás neuspokojují: umění je imitace, napodobování, forma pocitu nebo vyjádření, vzpomínka, způsob morálního zdokonalování... A kolem těchto domněnek se sprádá více a více polemik.

Dle našeho mínění současný zmatek idejí, který postihuje principy, prostředky i cíle, pochází z potřeby – což je ve skutečnosti strach – uspokojit jedny i druhé, nedat za pravdu jedněm ani druhým, neuznávat minulost ani nemyslet na budoucnost a snít o současnosti v neustálém pohybu, která nikdy nezíská pevnost zkušenosti, nádech hlubokého poznání.

Každý autor se bezpochyby snaží něco vyjádřit, každý filozof se snaží něco vysvětlit, a dokonce i v rámci zmatku vznikají stíny pravdy. Nelze však každý výraz nebo výklad nazvat uměním nebo filozofií.

Umění

Učiňme analýzu některých z těchto bodů.

Umění je **kreace**: pokud jí není v absolutním smyslu tohoto slova, je kreací na úrovni intuice-imaginace, na níž člověk vnímá archetypy, skutečné ideje, a s jejich pomocí vždy znovu a znovu vytváří harmonické systémy universa.

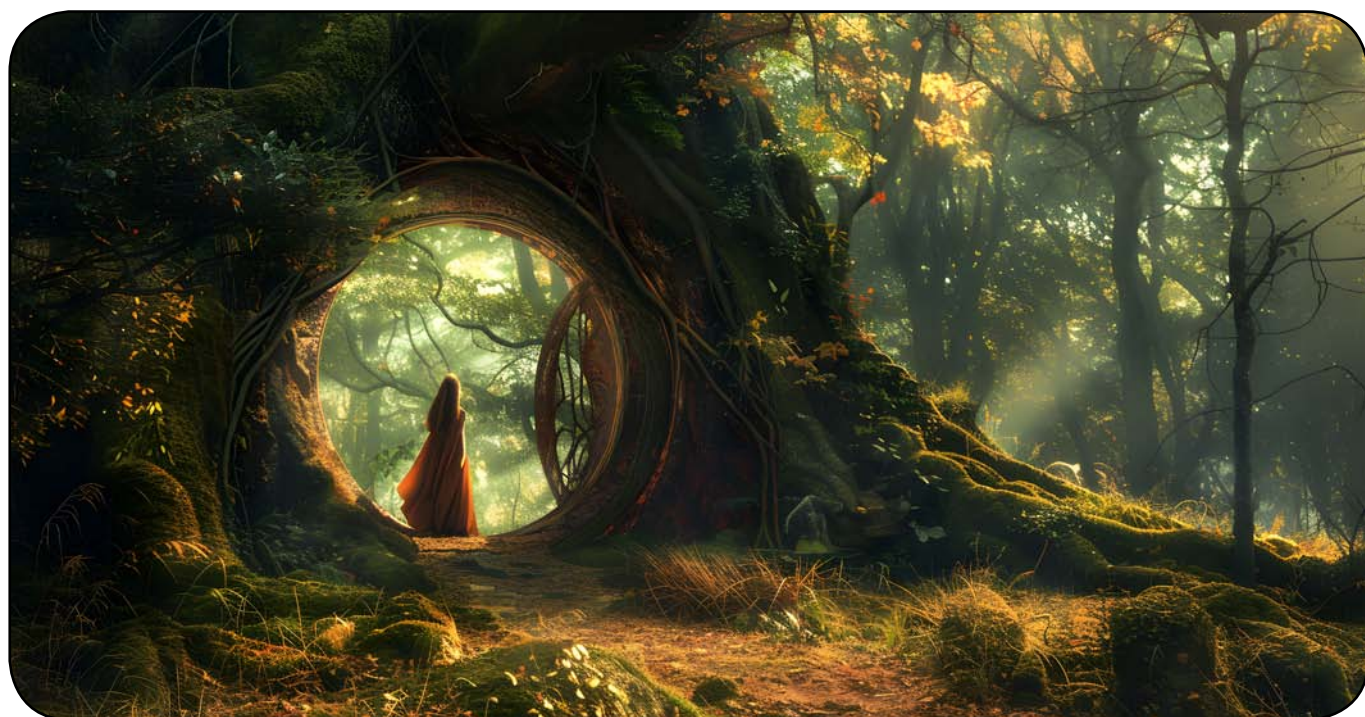
Umění je **imitace**, buď živé přírody, nebo těch idejí, které nejsou v našem okolí projevené, avšak intuice je může vnímat. Taková imitace nezbavuje umění hodnoty, nýbrž ho obohacuje tím více, čím lépe napodobuje archetypy a čím více se jim přibližuje. Z imitace se tedy přechází k jisté zkušenosti se skutečností.

Umění je **vzpomínka**, neboť duše, dle Platona, vlastní vzpomínky na svůj božský původ, a přestože jsou tyto nejasné a nepřesné, jsou dostatečně silné, aby poháněly velkou část našich představ a našich činů.

Umění je **výraz**, avšak ne jakéhokoli pocitu, impulsu nebo neuspořádaného citu. Nemůže být únikovou cestou z duševních stavů domnělého umělce. Spíše musí vyjadřovat to nejlepší z člověka a to nejlepší, co člověk převzal od univerza, do něhož je zapojen. Pocity, city, ideje, tušení musí být vybroušené a musí být pokládány za schody nezbytné pro stále lepší chápání velkých tajemství duše a světa. Nesoulad, prázdnota, odpor a hrůza nejsou archetypy: jsou produktem nedostatku archetypů, a dokud tyto budou tím, co se vyjadřuje, nebude umění ani umělce.

Umění je **katarze**, a přestože autoři, jako je Hegel, neradi prisuzují umění morální dokonalost jakožto cíl, lze považovat tuto dokonalost za vlastní a přirozený důsledek, aniž by se proto stala cílem. Už Řekové v tom viděli neocenitelný pramen očištění, způsobený právě kontaktem mezi člověkem a archetypálními idejemi. Tento kontakt zbavuje duši odpadu a uděluje jí věčné mládí, neboť zvětšuje imaginaci a udržuje ji vždy bdělou, vždy aktivní, vždy v hledání něčeho vyššího, než je to, co už vlastní.

Umění je **evoluce**, pokud se nespokojuje s tím, že napodobuje každodennost, nýbrž touží po souladu s univerzálními zákony. Navzdory těm, kteří jako Hegel přičítají více krásy kreaci umělce než samotné Přírodě (Bůh snad není Umělcem?), dáváme přednost jinému iniciačnímu doporučení z Hlasu Ticha: *Pomoz přírodě a pracuj s ní dále. A příroda tě bude považovati jako za jednoho ze svých tvůrců a bude tě poslouchati. A otevře před tebou dokořán portály svých tajných komnat... zjeví svoje poklady pouze oku Ducha...* (Kompilaci starodávných tibetských textů v XIX. století provedla Helena P. Blavatská).

Umělec

Co se týče umělce, začněme s některými charakteristikami, aniž bychom je však ohraničili dogmatickými definicemi, které by způsobily újmu umělecké povaze. On je tím, kdo přivádí na svět dílo umění prostřednictvím své imaginace. K tomu tedy potřebuje:

Aktivní mysl, schopnost vnímat, reprodukovat a transformovat ideje do estetických představ.

Disciplinovanou a tvůrčí imaginaci, úplně oddělenou od nepořádku fantazie a zároveň spojenou s intuicí.

Inspiraci neboli intuitivní schopnost imaginace. Už se toho namluvilo příliš o přicházející inspiraci, aniž by se mohlo potvrdit, co je to, co ji vyvolává. Avšak silná a pracující imaginace je jistou cestou kontaktu s idejemi, což znamená inspiraci.

Talent a génius, přestože nejsou totéž, jsou oba nezbytné a doplňují se. Talent je spojen s vlastní schopností výrazu a uměleckou prací. Génius se dotýká inspirace. Talent bez génia nepřekračuje dovednost.

Umělec musí být opravdovým „služebníkem“, tlumočnickem přírody, schopným prostředníkem mezi dokonalými idejemi a lidmi. Toto je jeho mise: probudit duše svých pozorovatelů, a ne pouze jejich obdiv.

Estetika a etika

Máme-li na zřeteli schopnost měnit, která je vlastní umění a umělcům, můžeme přejít k hodnocení dalšího úzce spjatého aspektu: estetika na úrovni etiky.

Již jsme řekli, že umění splňuje úlohu očišťující, úlohu morální transformace: estetika zde podporuje etiku stejným způsobem, jakým hluboká a nadčasová etika oživuje pojetí krásy.

Etické koncepty jsou neoddělitelné od estetických, když je umění tím opravdovým a když obsahuje autentický vzkaz. A nejedná se o etiku povrchní a měnící se s módou nebo spjatou s tím či oním národem. Je to souhrn neměnných hodnot, které dojmou duši všech lidí všech dob.

Všechno to, čím umělec je, se určitým způsobem odráží v jeho díle, neboť přestože jeho intuice působí jako médium a může navázat přímý kontakt s jeho inspirujícími principy, „lidská“ osobnost částečně zabarví konkrétní projev této intuice. Když je jeho charakter hrubý, jeho umění – pokud ho lze takto nazývat – bude též hrubé a sprosté, přestože lidé jeho generace, nasáklí stejnými idejemi, to hned nezpozorují. V tom spočívá tajemství metafyzického ztělesněného v tom fyzickém: etika a estetika se odrážejí v umění prostřednictvím umělce.

Těmto idejím nebyli vzdáleni ti, kdož umění věnovali slova, jež dále citujeme, a která, aniž by se vyčerpalo téma či autoři, jsou důležitou ukázkou toho, co se snažíme zdůraznit.

- *Umění pojednává především o skutečných a věčných věcech, nikoli o dočasných a iluzorních.* (Jinarajadasa)
- *Umění je Duše oddělená od Činu.* (Carlyle)

A takto, na základě dříve řečeného, se umění nevytváří v mysli, která zná fakta, nýbrž vyžaduje intuitivní činnost pro dosažení „duše skutečnosti“. Umění nás tedy v kterémkoli ze svých odvětví přivádí k věčné esenci věcí.

To způsobilo, že Schiller řekl, že umění je to, co navrácí člověku jeho ztracenou důstojnost, a Wagner tvrdil, že je nejmocnějším impulsem lidského života. Wagner snil o „úplném umění“, celku dostatečně širokém, aby zahrnul magii a vědu zároveň, a to tak, aby splnil transformující a obnovující úlohu v člověku. Wagner byl ten, kdo s intuitivní silou a kolosální inspirací složil své „Krédo“ a z umění učinil náboženství, etiku a metafyzickou estetiku. Jeho slova jsou tím nejlepším pro uzavření této práce.

Věřím v Boha Otce, v Mozarta a Beethovena, stejně jako i v jejich učedníky a jejich apoštoly. Věřím v Ducha Svatého a v pravé Umění, jediné a nedělitelné. Věřím, že toto Umění pochází od Boha a žije v srdcích všech lidí osvícených nebem. Věřím, že ten, kdo pouze jednou okusil jeho vznešenou dobrotu, se k němu obrátí a již nikdy ho neopouští. Věřím, že všichni mohou skrze něj dosáhnout štěstí. Věřím, že u posledního soudu budou hanebně odsouzeni všichni ti, kteří se na této zemi odvážili obchodovat s tímto vznešeným uměním, ježto ho zesměšňují zlobou srdce a sprostou smyslností. Naopak věřím, že jeho věrní učedníci budou oslavováni v nebeském bytí, zářivém, s jasem všech sluncí, uprostřed vůní a dokonalých akordů, a že budou na celou věčnost spojeni s božským pramenem veškeré harmonie. Kéž by mi byla udělena taková milost! Amen. □

Použitá literatura:

Platon: Faidros; Ústava; Faidón

Mario Roso de Luna: Wagner, mytolog a okultista

Jorge A. Livraga: Poznámky ze Sociálpolitiky

W. Charlton: Úvod do estetiky

Hegel: O kráse a jejích formách

Jinarajadasa: Umění a emoce

R. Bayer: Dějiny estetiky

KAŽDODENNÍ HRDINA, DELIA STEINBERG GUZMÁN

Patologie strachu

Mnohokrát jsme říkali, a není na škodu to zopakovat, že člověk je nemocný strachem a nejhorší následky této nemoci se projevují v nových a stále horších chorobách, které se den co den objevují.

Strach je hrozný spár, který svírá myšlenky, city a vůli a zbavuje lidskou bytost jakékoli možnosti inteligentně jednat. Životní funkce se omezí na obranu, na útek od všeho, na vyhýbání se odpovědnosti a jakémukoli stanovisku, na ukrývání se, aby se nepřitahovala pozornost. Šed' a nevýraznost se dnes cení nejvíce, a právě to jsou charakteristiky strachu, který je také matný a šedý.

Za těchto okolností vzniká zvláštní model: model „proti všemu“, model, který odmítá vše, co představuje i to nejmenší osobní rozhodnutí. Všechny věci jsou špatné, protože na prvním místě se zdůrazňují nedostatky, zatímco narůstající strach nás připravuje o příležitost rozpoznat ctnosti.

Být proti všemu – což je totéž jako nestránit ničemu – je nový patologický projev plynoucí ze strachu. Jediné, co se hájí jako pozitivní, je vlastní prospěch, vlastní přežití, i kdyby proto bylo třeba zničit vše ostatní, což následuje vzápětí. Zjevně se jedná o zvrácený druh egoismu, při němž „já“ získává sebepotvrzení v té míře, v níž opovrhne vším okolo. Chybí snaha přemoci zla, která postihují svět, ale ze strachu se zapírá a pomlouvá a hlava se přitom schovává pod křídla nečinnosti.

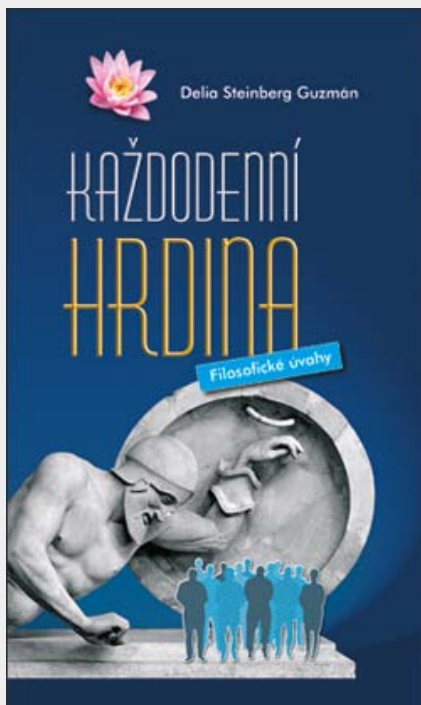
Filozof musí vymýtit strach a s ním i všechny jeho následky. Musí se naučit rozlišovat dobré od zlého, musí hájit své myšlenky a odlišit je od těch, které jsou opačné, avšak musí přitom vždy pou-

žívat vůli a jednat. Nelze být prostě „proti všemu“. Nejprve je třeba mít pevné a opravdové ideály, aby se mohlo něco odmítat. Místo odmítání je třeba přijímat. Místo popírání je třeba vědět.

Filozof může nacházet chyby a objevovat nedostatky v různých aspektech života, avšak nespokojí se jen s tím, že na ně poukáže nebo se jich obává, nýbrž pilně pracuje, aby zlepšil vše, co je v jeho moci, začínaje přirozeně sám u sebe.

Filozof zároveň zjišťuje, že kromě zla existuje i to dobré a pozitivní, jenže to občas spí nebo je to pohřbeno pod vlnami strachu a netečnosti. Ctnosti jako všechny dobré rostliny vyžadují péči a musí se pěstovat, dokud se co nejvíce nerozvinou.

Filozof nejedná proti životu, nýbrž v jeho prospěch, přijímá jeho zrádné proudy a snaží se dospět k tomu, aby měl jasno v myšlenkách, což mu umožní kráčet světem. Ti, kteří jsou „proti všemu“, se nakonec stávají jakýmsi „antilidmi“. Avšak filozof si cení lidské úrovně jako faktoru nezbytného pro vytvoření našeho vytouženého nového a lepšího světa.

Znovu získat odvahu

Je tedy načase zaujmout opačný postoj. Strach je synonymem slabosti a nedostatku důvěry. Je tedy nezbytné znovu získat odvahu: poznat sebe sama a ostatní lidi; jasně chápat a navrátit se k Bohu a k pravdám, které jsou obsaženy v přírodě. Nesmí nás děsit nové roky ani nová desetiletí a všechny hvězdné vztahy dohromady nesmí ani o kousek pohnout pevnou vůlí člověka, který v sobě cítí oheň nekonečného života.

V našich sídlech nebo na www.vecnakrasa.cz

SEDM ZÁKONŮ PŘÍRODY

Tereza Goliášová

Ve všech věcech přírody existuje cosi nádherného, napsal kdysi filozof Aristoteles. A příroda skutečně dodnes nepřestala člověka přitahovat, ač důvody se často liší. Někdo v ní rád odpočívá a kochá se jejími krásami; jiný je naopak znepokojen změnami, které se v ní odehrávají, a s obavami se ptá, zda jsou správné a přirozené, či nikoli.

V dnešní době, kdy se slova jako příroda, ekologie nebo udržitelnost začínají skloňovat čím dál tím častěji, by se mohlo zdát, že tyto druhy zájmu o přírodu jsou pozitivní a žádoucí. Oba ale vnímají člověka a přírodu jako dva oddělené prvky. Já – a místo, kde si odpočinu; já – a prostředí, které se povážlivě mění... Subjekt a objekt. Na jedné straně já, na té druhé příroda. Navzdory zdánlivě znovuprobuzenému zájmu bychom v celých dějinách ve skutečnosti jen těžko hledali okamžik, kdy se člověk přírodě vzdálil tolik jako dnes.

Při hlubším zamyšlení je patrné, že člověk je od přírody neoddělitelný. Vznikl z ní a zase se do ní navrátí... A především je řízen stejnými zákony jako vše ostatní v tomto živém organismu, jímž celá příroda je. Ať už těmi fyzikálními, jako je například gravitace, nebo jinými, jež se vztahují k dalším úrovním univerza i člověka.

Těchto univerzálních zákonů je dle staré filozofické tradice sedm a všechny ostatní z nich vycházejí. Učení o nich se do dnešní doby přeneslo ze starověkého Egypta přes antické Řecko, Řím a další civilizace a je považováno za jeden z největších myšlenkových pokladů, jež nám starověk zanechal. Jejich poznání nám může pomoci lépe vnímat vztahy, principy a souvislosti, které kolem nás i v nás existují, a díky tomu vše více poznat a lépe chápat.

První z nich je obvykle nazýván **zákonem jednoty**. To, že je celé univerzum jednotné, je základním předpokladem, od něhož se odvíjí vše ostatní. Jak to, že je tato jednotota možná? Protože příroda je živou bytostí, živým organismem, v němž je vše provázáno. A současně každý jednotlivý organismus, aby mohl fungovat a žít, musí pracovat jako jednotný celek, přestože se skládá z mnoha různorodých částí. To platí pro buňku, lidské tělo nebo planetu.

Zákon jednoty se projevuje také ve společnosti lidí. Abychom byli jednotní, nestačí shromáždit se na stejném místě. Skutečná jednota pramení z větší hloubky; z nitra člověka, z jeho srdce. Je to stav, kdy vnímáme, že – jak napsal americký spisovatel Robert Fulghum – *nejsou oni, jsme my*. Díky jednotě budeme vnímat to, co máme společné, a vyhneme se jakémukoli separatismu, který je jejím pravým opakem, ať už se jedná o ten rasový, náboženský nebo názorový.

Není však možné cítit jednotu s ostatními lidmi ani se zbytkem přírody, pokud nejprve nejsme jednotní sami uvnitř sebe. Existuje jednota mezi našimi myšlenkami, slovy a činy? Je to, co si myslíme, co říkáme a co děláme v souladu, nebo si to někdy odporuje? To je otázka, na kterou každý musí najít odpověď sám; a je to také bod, od něhož lze při naplňování zákona jednoty začít.

Druhým zákonem je **zákon osvětlení**. Nabádá nás, abychom se všemu, co se děje v přírodě, snažili stále více rozumět. Světlo a poznání spolu úzce souvisejí: říkáme, že si na něco posvítíme, když tomu chceme přijít na kloub, rozsvítí se nám, když něco pochopíme, nebo nás osvítí, když dostaneme skvělý nápad. Skutečné porozumění nás zbaví pochybností a spekulací. Člověk po něm přirozeně touží, neboť nikdo nechce žít v nepochopení ani v nejistotě, která z něj vyplývá. Jak napsal Aristoteles, *všichni lidé svou přirozeností touží po poznání*.

Zákon osvětlení v sobě nese také další rovinu: střídání světla s tmou. Příkladem je Země, která se otáčí kolem své osy. V důsledku toho vždy existuje pouze jedna osvětlená část. Je však proto tma na druhé straně definitivní? Nezvratná? Bude trvat věčně? Každé ráno se znovu přesvědčujeme o tom, že ne; a stejně je to i s naším životem. Přestože nás někdy potkají nezdary, neúspěchy, trápení nebo špatná období, můžeme si být jisti, že tyto „vnitřní tmy“ nejsou trvalé. Vždy se zase objeví světlo. A co více, nemusíme na něj jen pasivně čekat; můžeme vzít pomyslné zápalky a zažehnout sami uvnitř sebe alespoň malou svíčku. Jinými slovy, vložit do svého nitra něco příjemného, pozitivního, krásného... A uvidíme, že se náš vnitřní plamínek brzy rozhoří. Jak řekl čínský mudrc Konfucius: *Je lepší rozsvítit byt' jen malou svíčku, než proklínat temnotu*.

Zákon diferenciaci na ten předchozí přirozeně navazuje. Pokud si na věci posvítíme, porozumíme jim, pak také dokážeme dobře rozlišit jednu věc od druhé. Nejde o nalézání a zdůrazňování rozdílů. Jde o rozpoznání každé věci a bytosti a jejich jedinečnosti. Ne proto, aby bylo možné oddělit je od ostatních, ale naopak proto, aby se mohly propojit v harmonický a funkční celek. Tento zákon nás nabádá ke zkoumání pestrosti a rozmanitosti světa; vždyť v přírodě nenajdeme dvě stejné věci! Neexistují dva stejné listy, dvě stejné sněhové vločky ani dva totožní lidé.

Jak by asi fungoval pracovní tým, jehož členové by byli úplně stejní? Jedny věci by se všem dařily, s jinými by měli všichni potíže... Jak by si navzájem pomáhali? Co by se od sebe naučili? Zákon diference směřuje naše vnímání od protikladů ke komplementům. Není nutné si odporovat, můžeme se doplňovat. Umožňuje nám rozdílnosti nejen tolerovat, ale dokonce vítat jako cenné obohacení.

Nezbytným prvkem pro efektivní a smysluplné fungování jakéhokoli systému je **organizace**, jejíž jméno nese i čtvrtý přírodní zákon. Organizaci můžeme definovat jako harmonické spojení jednotlivých částí celku tak, aby se navzájem podporovaly. Nejde tedy pouze o propojení formální, povrchní; skutečná organizace existuje tam, kde kromě uspořádání existuje také podpora.

Příroda je pro nás dokonalým příkladem. Všechny její součásti jsou spojeny, jedna navazuje na druhou, jedna bez druhé nemůže existovat. Voda, půda, rostliny, zvířata... Vše je vzájemně provázáno do soudržného celku. Zapadá však do této soudržnosti také člověk? Skutečně vše kolem sebe podporujeme, nebo naopak podporu pouze vyžadujeme? Chceme přírodě pomáhat, prospívat, podporovat její život? Nebo nám stačí přijímat: potravu, krásu, klid, odpočinek? A jak je to s lidskou společností? Podporujeme se přirozeným způsobem, nebo se k pomoci odhodláme vždy jen tehdy, když nastane krize či nouze, a když pomine, rychle na duch podpory a soudržnosti zapomeneme?

Dobrá organizace také musí být pružná. Nic zkovnatělého, rigidního ani tuhého nemá dlouhého trvání, neboť příroda je dynamická a vše se v ní neustále proměňuje. Stejně jako by medvědovi neprospělo trvat v zimě na svém letním způsobu života a neuložit se k zimnímu spánku, ani člověku neprospívá ztuhlost v názorech, setrvání v předsudcích či stereotypech, neboť si tak zavírá dveře k novým obzorům, jež by jinak mohl objevit.

Vše, co se v přírodě děje, má svou příčinu a bude mít svůj důsledek. Tak by se dal shrnout **zákon příčinnosti**. Nic se neděje samo od sebe. Vše má nějaký důvod a vše se zároveň stane příčinou dalších následků. Fyzika tomuto principu říká zákon akce a reakce, ve starověké Indii pro něj používali slovo karma. Nevztahuje se to však pouze na fyzickou úroveň, ale také na ty jemnější v nitru člověka.

V této souvislosti se proto někdy setkáme s termínem **zákon psychičnosti**. Většinu příčin si totiž vytváříme na naší psychické úrovni: ve světě emocí a myšlenek. Jak přemýšlíme, po čem toužíme, čeho se bojíme, jak se cítíme... To vše ovlivňuje naše jednání i vztahy s ostatními. Uvědomění si tohoto zákona nám může pomoci přestat si klást otázky typu *Co jsem komu udělala?* nebo *Proč zrovna já?* a vzít svůj život i odpovědnost za něj pevně do svých rukou. Něco se nám na něm nelíbí? Pak jsme právě my těmi, kdo ho může změnit.

Pro plné pochopení **zákona vitality** musíme na chvílku zapomenout na hodiny prvouky, kde jsme si rozdělili přírodu na živou a neživou. Pro starověké národy nic jako neživá příroda neexistovalo. Všechny části univerza byly živé, neboť procházejí evolucí, neustále se vyvíjejí a všechny dohromady vytvářejí živý, jednotný a dynamický celek. Pro nás jsou dnes živá jen zvířata, rostliny a lidé; dříve dokázali vidět život i v minerálech, planetách či celých galaxiích. Každá z těchto částí přírody má svůj vlastní způsob a tempo evoluce, vývoje a růstu. Stejně tak je tomu s lidmi: i oni se celý život učí, vyvíjejí a posouvají. Každý den se můžeme zeptat sami sebe, v čem bychom dnes chtěli o kousek povyrůst, co bychom chtěli poznat, v čem se zdokonalit... A pocítíme zákon vitality na vlastní kůži.

Dalším aspektem tohoto zákona je také postoj k životu a smrti. Pokud v celém univerzu, a tedy ani v nás, neexistuje nic neživého, mrtvého, pak ani samotná smrt není skutečná. Dle tradičních filozofických učení je pouze stavem, který se liší od toho, který známe a který právě prožíváme, podobně jako se bdění liší od spánku, den od noci nebo nádech od výdechu.

Toto přirozené střídání dvou polarit nás přivádí k poslednímu zákonu, jímž je **zákon cykličnosti**. Celý život probíhá v cyklech, vše se proměňuje a vyvíjí. V přírodě pozorujeme střídání ročních období, východů a západů slunce, světla a tmy... Také v našem životě se střídají okamžiky práce a odpočinku, úspěchů a pádů (po kterých se zase můžeme odrazit zpátky nahoru) nebo dobré a špatné nálady. Pokud jsme si zákona cykličnosti vědomi, pomůže nám to v dobách úspěchu neusnout na vavřínech a v těch náročnějších neztratit naději. Okolní příroda nám v tom může být velkou inspirací: přes všechny proměny, cykly, vzestupy i zdánlivé pády zůstává odolná a vždy znovu obnoví to, co se na první pohled zdálo být ztraceno.

Až půjdeme příště na procházku, snažme se nevidět sebe a přírodu, ale jeden propojený harmonický celek, jímž ve skutečnosti jsme. Vzpomeňme si na sedm přírodních zákonů a podívejme se na sebe i okolní svět jinýma očima. Snažme se porozumět přírodě, a možná pochopíme mnohé o sobě samých. Slovy Alberta Einsteina: *Podívej se hluboko do přírody, a pak všechno lépe pochopíš.* □

TIBETSKÁ KNIHA MRTVÝCH

Existuje otázka, která někdy napadne snad každého člověka: Co se stane po smrti? Starodávné civilizace nám na toto téma zanechaly množství mýtů a symbolických popisů, moderní věda se pouští do zkoumání zážitků blízkých smrti. Zajímavé je, že novodobý výzkum i starodávná učení často poskytují stejné nebo přinejmenším velmi podobné odpovědi.

Jeden ze starodávných textů, který velice přesně popisuje posmrtné stavy, je na Západě znám jako *Tibetská kniha mrtvých*. Původní název zní *Bardo Thödol*, neboli Vysvobození v bardu skrze naslouchání. Text je připisován Padmasambhavovi, indickému mudrci, který jako první přinesl do Tibetu Buddhovu nauku a založil školu Ňingmapa, která dodnes patří mezi čtyři hlavní proudy tibetského buddhismu.

Základní učení buddhismu zní: Lidská podstata je nesmrtelná, ale opakovaně vstupuje do smrtelného těla. Cyklus reinkarnací (tedy opětovného zrození) pohání zákon karmy – zákon příčin a důsledků, který nám neomylně vrací důsledky všech našich činů, a učí nás tak hledat nejlepší způsoby jednání. Teprve až dosáheme moudrosti a budeme schopni jednat tak, abychom nevytvářeli negativní karmické odezvy, dokážeme se vymanit z koloběhu reinkarnací, který je na Východě nazýván sansára.

Co se tedy odehrává po smrti našeho těla? Nesmrtelná podstata postupně prochází třemi bardy, tedy třemi stavy vědomí. První, **bardo hodiny smrti**, nastává v okamžiku zástavy dechu a *Tibetská kniha mrtvých* uvádí jeho trvání na tři a půl dne, ale zároveň říká, že může trvat mnohem kratší dobu, v závislosti na duchovní úrovni zemřelého. Veškeré časové údaje v *Bardo Thödol* je tedy třeba vnímat symbolicky, nikoli doslovně. Čím je člověk duchovně pokročilejší, tím déle se dokáže koncentrovat a tím déle jednotlivá barda trvají.

Bardo hodiny smrti začíná vizí jasného bílého světla, tedy vizí pravého bytí. Pokud si zemřelý uvědomí, že toto jasné světlo je i jeho podstatou a splyne s ním, dosahuje osvícení a osvobození z koloběhu životů. V opačném případě vize pohasíná. Vědomí zemřelého vystupuje z těla a po nějakou dobu se zdržuje v jeho blízkosti nebo na místech, která pro něj byla za života důležitá. Vidí a slyší své příbuzné i ostatní lidi, vnímá, co se děje v jeho okolí.

Následně přichází další stav vědomí, **bardo vnímání prapodstaty**. V něm se zemřelému nejprve postupně zjeví pět pokojných božstev, každé doprovázené zářivým světlem moudrosti. Zároveň se objevuje matné

světlo lákající ke zrození do některé z říší hmotného světa. Tyto říše jsou pojmenovány jako svět lidí, svět zvířat, svět hladových duchů a podobně. Takové popisy, nejen v *Tibetské knize mrtvých*, ale i v dalších buddhistických textech, někdy navozují představu, že se člověk může v příštím životě inkarnovat do zvířete nebo jiné bytosti, ale *Bardo Thödol* výslovně vysvětluje, že tyto říše existují pouze v srdci člověka – zrození do některé z nich tedy neurčuje naši fyzickou podobu (ta bude lidská), ale spíše symbolicky popisuje stav vědomí, což konkrétněji popíšeme níže.

Zjevení každého z pokojných božstev může člověku pomoci dosáhnout osvícení, pokud v něm rozpozná svou vlastní podstatu. V rozpoznání nám brání naše vlastní chybné sklony, neřesti, které v nás vyvolávají strach z jasného světla božstev a vábí nás k matným světélům jednotlivých říší. Pokojná božstva se zjevují v následujícím pořadí:

1. Vairóčana se zjevuje spolu s všeprostupujícím jasným bílým světlem, které představuje moudrost znalosti dharmy. Dharma je velký zákon, základní přirozenost všech věcí. Pokud dokážeme tento zákon plně pochopit, dosahujeme osvícení. Neřestí, která nám v tom brání, je nevědomost. Nejde zde o nevědomost ve smyslu intelektuálního nedostatku informací, ale spíše o neuvědomování si své nesmrtelné podstaty, zákonů univerza a dalších důležitých skutečností.

Spolu s jasným světlem se objevuje i matné bílé světlo světa bohů. V tibetské tradici jsou bohové mocní a blažení, ale přesto smrtelní. Pokud se na jejich říši budeme dívat jako na jeden z možných způsobů lidské existence, představme si člověka po všech stránkách úspěšného a vlivného. Tento stav s sebou nese jednu nástrahu: takový člověk může snadno zapomenout na nutnost dalšího pokroku na cestě k moudrosti, na nutnost zbavovat se neřestí a rozvíjet poznání. Když k takovému člověku nakonec přijde smrt, může zjistit, že svůj život promarnil.

2. Akšóbhja, se kterým zazáří blankytné světlo. Moudrost připisovaná tomuto božstvu se přirovnává k zrcadlu: zrcadlo je totiž objektivní, nevybírá si, co bude odrážet a co ne, nic neupřednostňuje ani neodmítá. A stejně se na svět kolem sebe dívá člověk vlastnící tento druh moudrosti. Neřestí, která nám brání v dosažení osvícení při zjevení Akšóbhji, je nenávist. Pokud někoho nebo něco nenávidíme, ztrácíme objektivitu. Říše, do které nás tato neřest zavede, je peklo. Koneckonců, jak jinak nazvat stav, kdy žijeme obklopeni lidmi a věcmi, které nenávidíme? Je důležité si uvědomit, že kořen nenávisti je vždy v nás, nikoli v druhém člověku, věci nebo činnosti. To, co jeden nenávidí, může druhý milovat nebo mu to může být lhostejné. Nejedná se tedy o vlastnost dané věci či osoby, ale o vlastnost toho, kdo nenávidí. Pekelný svět láká matným kouřovým světlem. Na tomto místě nás může napadnout otázka: Proč by někoho mělo lákat peklo? Pokud se ale objektivně podíváme na sebe sama, na způsob, jakým jednáme, často děláme věci, o kterých v hloubi

duše víme, že jsou „cestou do pekel“: odkládáme problémy, jíme či pijeme přes míru nebo děláme jiné věci, o kterých víme, že se nám později vymstí.

3. V záři žlutého světla se zjevuje **Ratnasambhava**, spojený s moudrostí rovnosti. Tato moudrost nám pomáhá pohlížet na všechny živé bytosti jako na sobě rovné. Je to opak sobectví, zahleděnosti do sebe sama. Neřestí odvádějící nás z této cesty je pýcha, tedy pocit vlastní nadřazenosti, upřednostňování sebe sama před všemi ostatními, opak milosrdenství, které je v buddhismu jednou z nejcennějších lidských vlastností. Zároveň se zjevuje matné modré světlo říše lidí. Pokud nejsme schopni dosáhnout osvícení a vymanit se z koloběhu reinkarnací, pak právě zrození do lidské říše je dle buddhistického pojetí to nejvýhodnější, protože skýtá nejlepší podmínky pro pokrok na duchovní cestě. Lidská existence s sebou nevyhnutelně přináší utrpení, ale právě to v nás může probouzet milosrdenství a snahu dosáhnout moudrosti nejen pro sebe, ale i pro blaho ostatních bytostí. Čím lepší jsme my sami, tím účinněji můžeme pomáhat ostatním.

4. **Amitábha** se zjevuje v záři červeného světla a představuje moudrost rozlišování, tedy schopnost rozpoznat specifické charakteristiky každé věci a události a dát jim správné místo, správnou důležitost. Hlavním nebezpečím je zde chtíč, tedy neovládnutá touha po nějakém požitku, ať už se jedná o požitek fyzický nebo psychický (tedy například nezřízená touha po uznání, po slávě, po moci...). Kam nás neovládnutý chtíč dovede? Do říše hladových duchů. Představme si člověka, který neustále po něčem prahne, nikdy nemá dost, nikdy není spokojen s tím, co už má, vrhá se po každé příležitosti uspokojit nějakou touhu, bez ohledu na rozum, bez schopnosti zachovat míru. Právě to je hladový duch.

5. Jako poslední z pokojných božstev se zjevuje **Amógasiddhi** v záři zeleného světla. Představuje moudrost činů, schopnost jednat v každé situaci nejlepším možným způsobem, tedy způsobem, který povede k osvícení. Každým svým činem, každým rozhodnutím si vytváříme návyky a sklony. Pokud jsou chybné, proměňují se v neřesti a neřesti nás drží v koloběhu sansáry a způsobují nám utrpení. Spolu se zeleným světlem se zjevuje matné červené světlo polobohů, kteří jsou v tibetské tradici velkými válečníky, bojovníky proti démonům. Člověk zrozený do říše polobohů tedy nejspíš prožije život plný boje, což v žádném případě nemusí znamenat fyzický boj proti jiným lidem. Především bojujeme vždy, když musíme vynaložit úsilí, překonat strach a překážky, které nám život klade do cesty. Je to boj člověka se sebou samým, aby se stal lepší lidskou bytostí.

Neřestí, která nám při zjevení posledního z pokojných božstev brání dosáhnout osvícení, je závist. Ta je nebezpečná jednak proto, že snadno vede k nenávisti, o které jsme se zmiňovali výše, ale navíc s sebou nese sklon srovnávat se s ostatními lidmi, snažit se napodobovat jejich život nebo přinejmenším některé jeho aspekty. Ale pokud se příliš zabíráme tím, co mají nebo dělají ostatní, často opomíjíme využívat vlastní příležitosti nebo opravovat vlastní chyby, a ochuzujeme se tak o cenné zkušenosti, které by nám mohly pomoci udělat další krok na cestě k moudrosti.

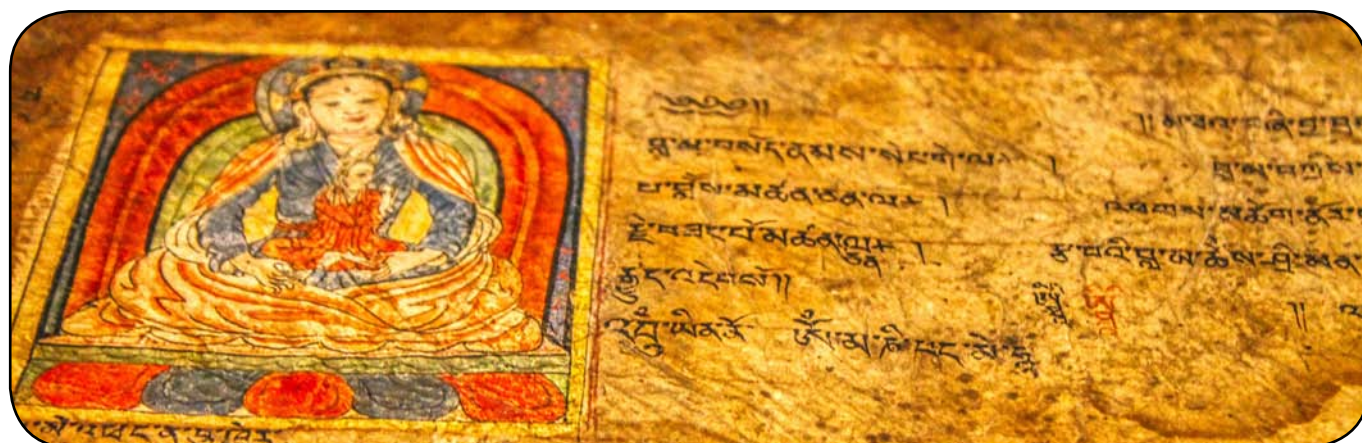
Po pěti pokojných božstvech přicházejí další mytické postavy a po nich hněvivá božstva. *Bardo Thödol* upozorňuje, že navzdory jejich děsivému vzhledu jsou to jen jiné podoby pokojných božstev, a i ony mohou přinést příležitost k osvícení, pokud rozpoznáme jejich skutečnou podstatu. Pokud se nám to nepodaří, přichází **bardo nového zrození**, tedy stav vědomí před narozením do nového života. Na začátku tohoto barda se před námi odvine vzpomínka na celý předchozí život. Naše vědomí je zostřené, takže lépe než za života dokážeme rozpoznat příčiny událostí v minulém životě i důsledky, které měly naše činy na ostatní. Pro lidi, kteří žili sobecky a bezohledně, může být tento zážitek velmi nepříjemný, protože zakoušejí bolest, kterou svým jednáním způsobili ostatním. V tomto bardu se také zjevuje Pán smrti, který soudí všechny činy zemřelého. Ještě v tomto okamžiku je možné dosáhnout osvícení, pokud odvrhneme všechny své neřesti. V opačném případě se nám začnou zjevovat vize říše, do které se máme zrodit. *Bardo Thödol* doporučuje se v tuto chvíli co nejušilovněji soustředit na jediné přání: narodit se tak, abychom mohli pokračovat ve své duchovní cestě pro blaho všech živých bytostí.

Můžeme se ptát, jak mohli staří Tibeťané získat tak jasnou představu o posmrtných stavech. Jak již bylo řečeno v úvodu, s podobnými vyprávěními se setkáváme i u jiných kultur a obdivuhodně se shodují. Nejedná se tedy o smyšlenku. Starodávné civilizace věnovaly zkoumání duchovního světa stejné úsilí, jaké moderní věda věnuje zkoumání světa fyzického. *Bardo Thödol* a podobné texty všemožných kultur jsou výsledkem tohoto zkoumání.

Moderní výzkumy na poli zážitků blízko smrti naznačují, že konkrétní podoba vizí, se kterými se po smrti setkáváme, se liší podle kulturního zázemí a případně i náboženského vyznání dotyčné osoby, což je jen přirozené, když (jak vysvětluje sama *Tibetská kniha mrtvých*) jsou veškeré zjevující se bytosti jen projekcemi mysli zemřelého. Evropan tedy pravděpodobně neuvidí přímo božstva popsána v tibetském textu, ale i když se forma zážitku bude lišit, esence zůstane stejná: okamžik smrti nám svou intenzitou a mimořádností poskytne příležitost k velkému duchovnímu pokroku. Naše schopnost tuto příležitost využít však bude záviset na tom, jak prožijeme tento život. V okamžiku smrti nezískáme „shůry“ žádné nové poznání, naše vědomí pokračuje v tom bodě, ve kterém ukončilo tento život. Proto je důležité už nyní rozjímat o přirozenosti věcí a událostí, nespokojovat se s povrchními poznatky, pronikat k příčinám a učit se dávat věcem tu správnou důležitost. Kromě toho je zapotřebí očišťovat se od neřestí, které zkreslují náš pohled na svět, nutí nás k sobeckému jednání a uzavírají nám tak cestu k moudrosti.

Žádná z těchto dvou věcí – rozvíjení poznání i zbavování se neřestí – není rychlá ani snadná. Vyžaduje trpělivé každodenní úsilí, a i tak pravděpodobně v tomto životě nedojdeme až na konec cesty a budeme potřebovat další inkarnace, další příležitosti se učit. Přesto stojí za to pokusit se ujít aspoň kousek, protože, jak říká Bhagavadgíta, další z velkých textů východní tradice: *i malý pokrok osvobozuje od velkého strachu*. Čím blíže jsme k moudrosti, tím jsme vnitřně stabilnější a silnější a tím méně trpíme nejistotou a strachem.

Tibetská kniha mrtvých tak neposkytuje jen představu o tom, co se děje po smrti, ale nabízí nám způsob, jak smysluplně naložit se svým životem. O tom, co přijde po smrti, můžeme pochybovat. Ale pokud každý den uděláme aspoň něco malého pro to, abychom překonali nějakou neřest a získali alespoň střípek moudrosti, velice brzy si všimneme, že se náš život mění k lepšímu. □

Zaznamenaná historie Slovanů začíná někdy v šestém století našeho letopočtu, kdy se o nich objevují první římské a byzantské záznamy. Co bylo předtím, je tak trochu zahaleno tajemstvím, ale na základě archeologických vykopávek můžeme tušit, že jejich historie sahá do mnohem dávnější minulosti. Z toho, co archeologové naleznou, lze následně usuzovat na kulturní a řemeslnou vyspělost národa. Naproti tomu však to, co dělá národ národem, je nehmotné. Je to jeho duch, který se projevuje povahou. Je to jeho řeč, která odráží jeho citové vlastnosti a jeho myšlení. To všechno se pak odráží v jeho zvycích, tradicích a mýtech. Protože Slované začali svoje první záznamy pořizovat až na konci prvního tisíciletí, a to již pod vlivem přijímaného křesťanství, nedokážeme vykreslit věrný obraz původních Slovanů.

Pravlastí Slovanů, před příchodem do jižní a střední Evropy v 5. století, bylo území někde mezi Vislou a Dněprem, tedy v oblasti dnešního jižního Běloruska a západní Ukrajiny. Co je přimělo, aby se dali do pohybu a začali se stěhovat na nová území? Mohla to být změna klimatických podmínek, ale spíše se zdá, že to byl nárůst jejich populace, a tudíž potřeba osídlit další končiny z důvodu zajištění obživy.

Schopnost růstu populace prokázali i při osídlování nových krajin. Přicházeli na nová, řídká osídlená, hustými lesy pokrytá území, a to bylo prostředí, ve kterém se jim skutečně dařilo. Zakládali tam nová sídla a postupně se prolínali s původním obyvatelstvem, až je začali početně převyšovat, a převládl tak i jejich jazyk. Pomalu pohltili nebo možná někdy také vytlačili původní obyvatele z nově obsazeného území. Od původních obyvatel také přejímali řadu zvyklostí, tradičních rituálů i řemeslných dovedností.

Z původních nomádů se začali stávat usdlým národem zemědělců. O úspěšném osídlování svědčí i dnešní rozšíření slovanských jazyků. Jediné území, kde nevytlačili původní jazyk, je území dnešního Rumunska a jen z území Maďarska byli později vytlačeni kmeny jiných národů. Na čem byl založen nesporný úspěch Slovanů při osídlování území? Provozovali extenzivní způsob zemědělství, které poskytuje po krátkou dobu dobré výnosy. Pak bylo nutno původní sídlo opustit, přestěhovat se o kus dál a založit sídlo nové. To Slované se svým jednoduchým způsobem života dobře zvládali. Budovaná obydlí spočívala v zemi zahloubených příbytcích, s proutím vypletenými stěnami, jednoduchým zastřešením sahajícím až k zemi a s ohništěm v rohu obytné místnosti. Takováto obydlí bylo možné snadno opustit a vybudovat jinde znovu. Opuštěná a neobdělávaná půda opět zarostla původním divokým porostem a získala zpět své

úrodné vlastnosti. Slované se pak mohli po čase opět vrátit do svých opuštěných sídel. Poblíž svých obydlí obdělávali pole, na kterých dokázali vypěstovat dostatek obilí pro svoji potřebu.

O povaze původních Slovanů se vedou diskuse. Na jedné straně stojí zastánci mírumilovné a beráncí povahy Slovanů a na druhé straně zase stoupcí drsných dobyvatelů. Obě teorie jsou podepřeny odlišnými argumenty. Výzkumy zaměřené na zkoumání zastoupení určitých genů, které jsou ve svých odlišnostech typické pro různé národy, nám říkají toto: Pro západní i jižní Slovany platí, že ve své genetické výbavě mají jen mírnou většinu genů původních Slovanů. Co to tedy znamená? Slované se mísili a prolnuli s původním obyvatelstvem. Přišli na nové území, usadili se v sousedství původních obyvatel a žili s nimi převážně v míru, dokonce s nimi vytvářeli příbuzenské svazky. Většinou stavěli malá sídla tvořená pěti až sedmi početnými třígeneračními rodinami. Každá rodina pak měla jeden dům s jedinou místností o podlahové ploše deset až dvacet metrů čtverečních. Území, které jednou osídlili, dokázali bránit a nebylo snadné je z něho vytlačit. Později začali budovat hradiště a žít usedlým způsobem života.

Pokud Slované projeví vlastnosti dobytelského národa, tak teprve po kontaktu s původními obyvateli v novém prostředí. To se dělo na hranicích Byzance. Tady byla situace poněkud odlišná než jinde v Evropě. Zde bylo poměrně husté osídlení s intenzivním zemědělským způsobem hospodaření, a protože si Slované nedokázali sami mnohé výtobytky pořídit, podnikali loupeživé výpady za účelem získání kořisti. Zprvu byli ozbrojeni jen dřevěnými oštěpy a luky a v boji byli nezkušení. Trvalo jim téměř dvě stě let, než dosáhli bojových schopností, ze kterých Byzanc mohla pociťovat skutečnou hrozbu. Slované nebojovali v oddílech jako Římané nebo Byzantinci. Neměli rádi holá a otevřená místa. Pokud byli překvapeni a přinuceni k boji, snažili se zastrašit nepřítele pokřikem a náznakem útoku, a když útočník couvl, prudce se hnali za ním, když ne, raději sami ustoupili do lesů. Teprve později se stali skutečnými bojovníky, kteří se nechali i najímat pro boje s jinými národy.

Původní Slované nevytvářeli složitější společenské hierarchie, které by přesahovaly hranice jednotlivých kmenů. Takže občas mezi sebou i tyto kmeny bojovaly. To, že svornost nebyla nikdy silnou stránkou Slovanů, pozorujeme nejen dnes, ale známe to i ze starých mýtů. Můžeme si připomenout třeba pověst o Svatoplukovi a jeho třech synech. Různé slovanské kmeny se nespojovaly za účelem dosažení určitého cíle, ale každý kmen se rozhodoval sám za sebe. Jejich rozhodování mělo i demokratické prvky, protože se neřídili rozhodnutím vládnoucího knížete, nýbrž se rozhodovali na základě rady a všelidových shromáždění. Nesnažili se jiné národy zotročovat. Pokud v bojích získali zajatce, tak jim po čase nabídli možnost začlenit se do jejich kmene, nebo se vrátit po vzájemném vyrovnání zpět ke svému kmeni.

Dávní kronikáři vykreslují Slovany pozitivně. Oceňují jejich pohostinnost a velkorysost k cizincům. Vyzdvihují jejich silné sociální cítění, úctu k rodičům a starým lidem, vzornou péči o nemocné a chudé a dávají je za příklad i ostatním, tehdy již křesťanským, národům.

O náboženství Slovanů toho víme poměrně málo. Brzy po příchodu na nová území se setkávají s křesťanstvím, které postupně vytlačilo původní oslavné kultury a víru ve slovanská božstva. Křesťanští autoři, kteří zachytili původní slovanské zvyklosti, je často zobrazovali ovlivněni obrazem antické mytologie, takže si dnes jen obtížně vytváříme pravdivou představu o jejich původním náboženství. Současný názor říká, že slovanská božstva byla podobná božstvům ostatních indoevropských národů. Nejstarším a hlavním slovanským bohem byl Svarog – stvořitel světa a otec dalších bohů, prvotní dárce světla a ohně. Jeho syny pak byli bohové Svarožič, který byl bohem Slunce a ohně, a Dažbog, dárce úrody, bohatství a štěstí, nazývaný také Radegast. Dalšími bohy byli například Perun – bůh hromu, války, strážce řádu a zákona, Velés – bůh stád a hospodářství, Chors – bůh noci a Měsíce, Mokoš – bohyně plodnosti. Slované si své bohy ztvárňovali do podoby dřevěných soch, které uctívali jako modly. Některé modly měly více hlav nebo tváří. K takovým patřilo vyobrazení boha Triglava, trojhlavého boha vládnoucího třem světům (nebi, zemi a podsvětí). Podobně byl zobrazován se čtyřmi tvářemi i Svantovit, který byl bohem války i hospodářství.

Kromě personifikovaných bohů uctívali Slované i přírodní objekty, jako Slunce, Měsíc a řeky. V jejich rituálech měly své místo i zvířata a rostliny. Mezi ně patřili býk, kohout, pes a bílý kůň. Okolo rituálních míst vysazovali Slované posvátné bukové háje. Po příchodu na nová území se setkávali i s náboženstvím původních obyvatel a často z něho přejímali některé prvky. S nástupem křesťanství bylo vše, co odkazovalo na původní slovanská božstva, ničeno a rituální zvyklosti byly nahrazovány novými rituály a obřady. Mnoho prvků a zvyklostí z původního náboženství však přešlo i do pozdějších zvyklostí a tradic, a některé se tak dochovaly až dodnes.

Kdysi nevelký národ Slovanů se po patnácti stoletích stal nejpočetnějším národem v Evropě a osídlil také většinu jejího území. Vstoupil úspěšně do historie evropských národů a navzdory různým neshodám a politickým rozhodnutím stále vnímáme spřízněnost s ostatními slovanskými národy, blízkost jazykovou, kulturní i duševní. □

Z použité literatury:

Magdaléna Beranová: Slované

Petr Hora: Toulky českou minulostí 1

Martin Pitro, Petr Vokáč: Bohové dávných Slovanů

ČISTOTA DÍKY MINERÁLŮM

Laura Pešátová

Když je potřeba něco očistit, sáhne většina lidí po vodě. Ať už se jedná o kýbl a hadr, sprchu, či napěněnou koupel. Čistit však mohou i jiné elementy. Vzduch provane a očistí zatuchlé místnosti, oheň spálí nečistoty, nebo v podobě vonné svíčky či tyčinky rozšíří libou vůni. Jak ale může čistit země? Odpovědí jsou minerály a krystaly, které lidé nacházejí a využívají celá tisíciletí. Mnohým slouží tyto kameny jen jako ozdoba a na tom není nic špatného. Mají však i vlastnosti, které nám mohou pomoci s různými problémy, dokonce i se zmíněnou čistotou. Zmíníme tři, které jsou obzvláště užitečné.

Křišťál

Prvním kamenem, na který je třeba upozornit, je křišťál. Vlastně je to tak všestranný kámen, že by na téměř všechny problémy vystačil jen on sám. Ne nadarmo mu někteří říkají kámen kamenů. Křišťál je průzračná forma křemene, kterou je možné poznat na první pohled. Může být i mírně zakalený a obsahovat různé vrostlice. Obzvláště působivé jsou takzvané fantomy – tedy když uvnitř jednoho kamene nalezneme další krystal. Podoba křišťálu s sebou ovšem přináší i rizika. Pokud ho máme vystavený na místě, kam dopadají přímé sluneční paprsky, chová se křišťál jako lupa a může dokonce způsobit požár.

V čem tedy spočívá všestrannost a užitečnost křišťálu? Jde především o to, že nás dokáže očistit od všeho negativního a posílit v nás to dobré, zdravé a pozitivní. Dokáže také posílit účinky ostatních kamenů. Očistná síla křišťálu odstraňuje bloky a nesoulady v naší duši, nabíjí nás energií a odsává z nás vše negativní. Dokonce i negativní vlivy okolí se k nám díky křišťálu nedostanou, ať už se jedná o patogenní zóny, ultrafialové záření, elektromagnetický smog a další. Křišťál prostě a jednoduše čistí. Jeho nejznámější využití je asi v podobě křišťálové koule, neboť křišťál je spojen s jasnozřivostí.

Kdo má problémy se spánkem, pomůže mu křišťál. S klidnou myslí se zkrátí doba usínání a ani v průběhu noci se pak člověk zbytečně nebudí. Nejvíce však křišťál pomáhá posílit náš organismus, aby k problémům vůbec nedošlo. Očistí nás od vlivů nezdravého životního stylu, posílí imunitní systém, štítnou žlázu, srdce, krevní oběh i zažívání. Uleví při nevolnosti, závratí, bolestech hlavy i migréně.

Pokud budeme křišťál využívat dlouho, může jeho síla zeslábnout. Proto je dobré ho znovu nabít proudem vlažné vody. Pomáhá i vystavení na přímé slunce, ale tady je třeba dát si pozor na zmíněné nebezpečí požáru.

Achát

Druhým velmi vhodným kamenem je achát. Ve své podstatě se jedná o pruhovanou formu jemnozrnného mikrokrystického křemene, nebo lépe řečeno o směs křemene, chalcedonu a opálu, které se střídají v jednotlivých vrstvách. Acháty nalezneme takřka po celém světě v nesčetných barevných kombinacích, ale ani to lidem nezabránilo je dále dobarvovat. Acháty, obzvláště ty z Brazílie, bývají dost pórovité, takže barvení jde snadno.

Již více než osm tisíc let je lidé nalézali a používali při výrobě mocných talismanů pro dospělé i děti. Nejlepší vlastností achátu je stabilita. Jeho harmonizující energie posílí sebedůvěru a vnitřní sílu. Dost na to, aby se člověk dokázal očistit od negativních emocí, zahořklosti a vnitřního napětí, čímž dosáhne stability a dostaví se pocit bezpečí a jistota – není divu, že někteří doporučují achát jako pomůcku při meditaci. Díky klidné myšli, kterou achát navodí, je také člověk schopen lépe volit slova a jednat zdvořile se všemi lidmi.

V léčitelské praxi achát pomáhá očistit tělo od jedů, alergií a kožních problémů. Zmírňovat má i horečná infekční onemocnění a utišit bolest. Velkým pomocníkem má být achát pro těhotné ženy a při porodu.

Poté, co achát očistí nás, bude potřeba, abychom my očistili achát. Nejlépe to jde pod proudem vlažné vody, v misce vody s křišťálem přes noc, nebo vystavením na přímé slunce.

Selenit

Selenit je druhem sádrovce, mléčně bílým, s téměř perletovým leskem. Není divu, že dostal pojmenování po řecké bohyni Měsíci, Selene. Je to poměrně měkký kámen a navíc je rozpustný ve vodě, proto bychom s ním měli zacházet opatrně.

Hlavními vlastnostmi, které selenit posiluje, jsou klid a mír. Nejen vnitřní klid naší mysli, ale i harmonii prostoru, ve kterém žijeme. Pro ochranu našeho domova je dobré umístit selenit do středu-srdce našeho domu či bytu. Selenit nás chrání před nevhodnými vlivy okolí, očistí nás od negativy a pomáhá utřídit zmatek v naší hlavě. Tento mírotvorný kámen nám také pomáhá získávat nadhled, proniknout do jádra problému a uvolnit energetické bloky v našem těle.

Co se týče zdraví, selenit působí blahodárně na naši páteř a celý pohybový aparát. Dodává ohebnost, působí na kosti, svaly i šlachy. Také pomáhá kojícím matkám, vyrovnává působení volných radikálů a neutralizuje vliv rtuti v zubních plombách.

Další zajímavostí selenitu je, že na rozdíl od jiných minerálů ho nemusíme nabíjet. Naopak jej můžeme použít jako baterii pro nabití jiných kamenů. Pokud však i přesto chceme náš selenit posílit, pomáhá mu svit měsíce za úplňku, nebo vonná tyčinka či vykuřovadlo.

Závěrem

I když bylo vyjmenováno mnoho blahodárných účinků, je třeba zdůraznit, že ani jeden z těchto kamenů nemůže za nás vyřešit naše potíže či problémy. Může posílit vlastnosti, které máme, ale ne vyčarovat něco z ničeho. Mohou tedy opravdu pomáhat, ale tak, že člověk díky nim dokáže lépe pomoci sám sobě. □

PROGRAM AKTIVIT

ČERVENEC 2024

FLORENCIE

Filozof na cestách - přednáška
s videoprojekcí

PRAKTICKÁ PSYCHOLOGIE

Přednášky a praktická cvičení
se zaměří především na naši pozornost,
vědomí, emoce, paměť, imaginaci aj.

SRPEN 2024

SYMBOLISMUS V ARCHITEKTUŘE

Přednáška s videoprojekcí

PRAKTICKÁ RÉTORIKA – kurz

- Technika řeči, práce s emocemi
- Neverbální komunikace
- Trénink řečnických dovedností

SYMBOLY UKRYTÉ V BHAGAVADGÍTĚ

Čtvrtek, 15. srpna 2024 19:00 hodin
Přednáška na YouTube

SLEDUJTE NÁS

[@NovaAkropolis](https://www.youtube.com/@NovaAkropolis)

[Nova.Akropolis.Ceska.republika](https://www.facebook.com/Nova.Akropolis.Ceska.republika)

KURZ FILOZOFIE PRO ŽIVOT

Chtěli byste lépe poznat sami sebe a svět, který nás obklopuje? Máte otázky a hledáte odpovědi? Existuje více cest, jak je najít. A jednu z nich odjakživa nabízí filozofie. Když se dnes řekne slovo filozofie, často si představíme teoretickou disciplínu odtrženou od praktického života. Tento kurz vám přiblíží filozofii takovou, jaká ve své podstatě je: srozumitelnou a užitečnou v našem každodenním životě.

Filozofie pro život

PŘÍRODNÍ FILOZOFIE

ČLOVĚK A UNIVERZUM

ODKAZ DÁVNÉ INDIE

ZÁHADY TIBETU

BUDDHISTICKÁ FILOZOFIE

MOUDROST ČÍNY

VÝZVA ŽIVOTA VE SPOLEČNOSTI

PLATON A „MÝTUS O JESKYNI“

ARISTOTELES

PLOTIN A NEOPLATONICKÁ ŠKOLA

DŮLEŽITOST VÝCHOVY

EGYPT

ŘÍM A STOIKOVÉ

DĚJINY, PAMĚŤ A ZKUŠENOST

DĚJINY A MYTOLOGIE

HISTORICKÉ CYKLY

SVOBODA A OSUD

Součástí kurzu jsou cvičení rozvíjející
schopnosti člověka:

POZORNOST

KONCENTRACE

PAMĚŤ

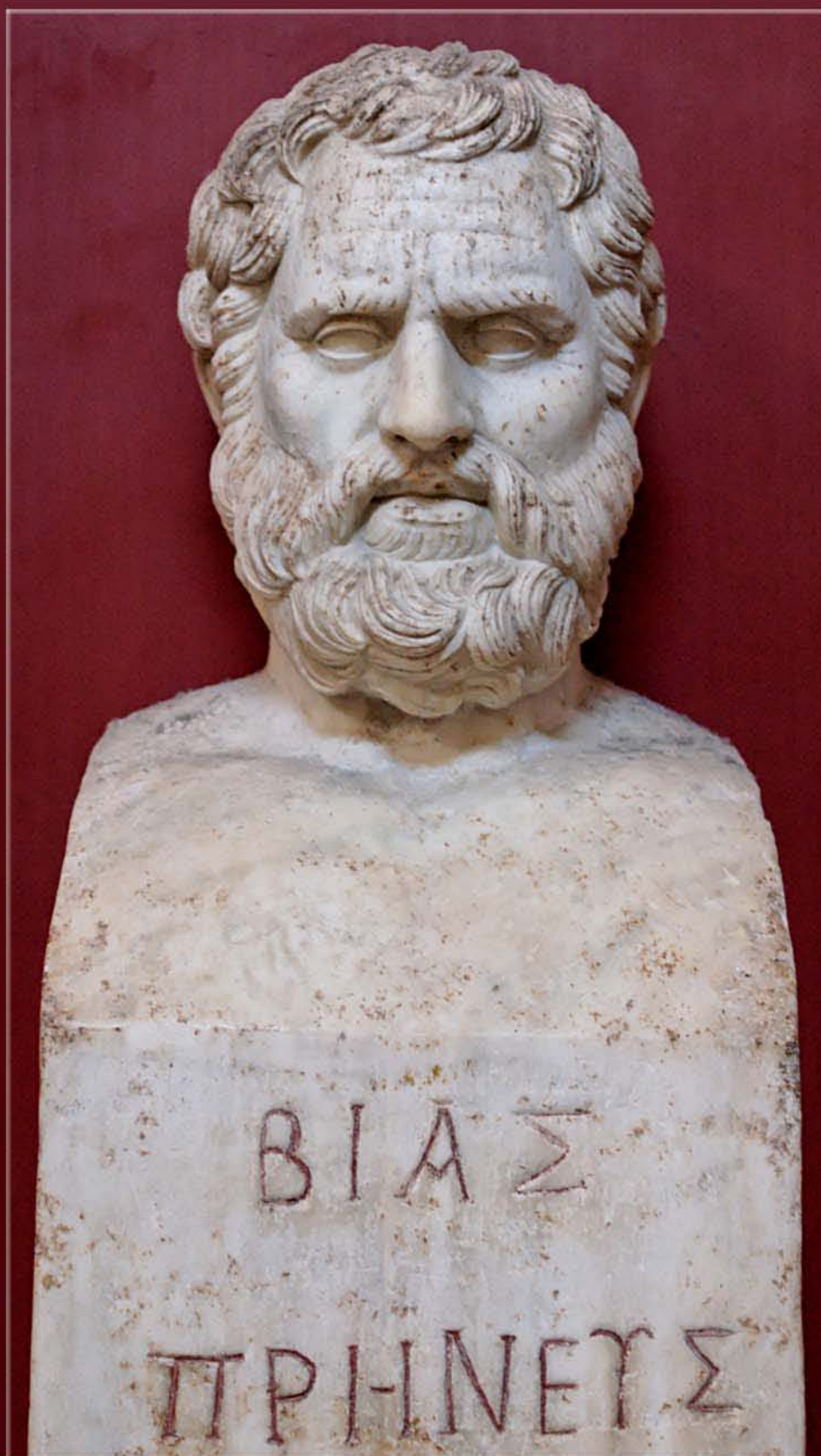
IMAGINACE

VŮLE atd.

Všechno své si nosím s sebou.

Bias z Priény

NOVÁ AKROPOLIS
MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE

FILOZOFIE
KULTURA
DOBROVOLNICTVÍ

www.akropolis.cz